

Les QP del lleure educatiu. Una fita i molts interrogants

Text: Pep Montes, gerent d'Acellec (Associació Catalana d'Empreses del Lleure i la Cultura)
Foto: Bergmeister

En la construcció d'un espai professional hi intervenen múltiples elements i agents, entre els quals hi té un paper especialment rellevant la fixació d'un sistema formatiu adequat. Difícilment es podrà delimitar amb precisió els perfils professionals de qualsevol àmbit o sector sense definir prèviament els coneixements, competències i aptituds que es requereixen per exercir amb garanties les funcions i tasques que li són pròpies. Per això, els itineraris formatius que donen accés a l'exercici d'una tasca professional han de donar resposta,

en primer lloc, a les necessitats dels treballadors, han de tenir en compte i ser molt propers a la realitat quotidiana amb què s'enfronten i han de trobar el nivell d'exigència just, que no menystingui el valor i dimensió del sector per no fer curt en les capacitats requerides, però que tampoc no el sobredimensioni per no demanar fites inassolibles. Finalment, el marc formatiu de qualsevol professió ha de caminar en paral·lel i de forma compassada amb el mercat laboral i econòmic que l'acull, primer per assegurar que els treballadors obtindran una formació que els capaciti realment per donar resposta a la demanda, i en segon terme per trobar

vies pràctiques i eficaces d'incorporació i transició entre l'etapa formativa i la vida laboral.

Fa molts anys que el lleure educatiu va fent passes cap a la configuració i consolidació del seu espai professional, tot i que amb ritmes desiguals i no sempre lliure de controvèrsies. Darrerament s'ha assolit una fita prou remarcable, positiva en termes generals, però que serà més o menys eficaç en funció de l'aplicació que es faci dels seus continguts. El passat 4 de juliol es van publicar al DOGC les qualificacions professionals (QP) de Dinamització d'activitats d'educació en el lleure infantil i juvenil i de Direcció i coordinació

d'activitats d'educació en el lleure infantil i juvenil.

Entenem la publicació de les QP com la culminació de molts anys de treball. Les primeres reunions per debatre aquesta qüestió al si de l'Institut Català de les Qualificacions Professionals (ICQP) van tenir lloc el 2004, i des del principi ja apareixien dubtes sobre la utilitat real del sistema de QP i es posaven de manifest els matisos i diferències propis de la particular visió de cadascun dels agents implicats en les converses (patronals, sindicats, moviments del lleure educatiu, escoles d'educadors, associacions...). D'altra banda, la dependència del Govern Central, que es reserva les competències genèriques sobre les QP, va fer que els tempos del procés es marquessin des de Madrid, i això tenint en compte les nombroses diferències o singularitats de la tradició catalana en l'àmbit del lleure educatiu respecte a la resta de territoris de l'Estat.

En qualsevol cas, amb l'adaptació de les QP estatals que ara s'han publicat ja al DOGC, finalitza un llarg procés que finalment ha fructificat. Les QP professionals dissecionen les competències necessàries per a desenvolupar una activitat professional en unitats bàsiques, intercanviables i convalidables. Es tracta, en definitiva, d'una metodologia per capitalitzar la formació o l'experiència en un àmbit determinat i deixar-la ordenada, de manera que sigui present de forma explícita i reconeguda en tots els itineraris formatius amb que tinguin relació. Entre moltes altres utilitats, el reconeixement de la QP farà que no sigui necessari estudiar dues o tres vegades, en diferents àmbits formatius, aquells continguts que ja s'han cursat o après una vegada.

Les QP assenyalen què cal saber fer i quines competències ha de reunir, en el nostre cas, una persona que dinamitza o que dirigeix activitats d'educació en el lleure. De fet, la simple descripció de l'activitat professional ja constitueix per si mateixa un reconeixement a la feina feta per molts educadors i moltes empreses,

que des de fa més de 25 anys han fet de l'educació en el lleure una professió i n'han reclamat la visibilitat i la dignitat.

Per tot plegat, l'aprovació de la qualificació professional és d'entrada positiva en la mesura que suposa un reconeixement professional reclamat des de fa molt temps. Però la simple existència d'una descripció oficial de la professió no garanteix que se'n tregui profit real ni pràctic. Les QP no tenen vida pròpia; prenen sentit realment quan alguna institució educativa en fa ús i les transforma en un programa formatiu propi o bé l'inclou en un programa formatiu més ampli. Si la institució en qüestió en fa un bon ús, estarà en condicions de garantir que els seus alumnes, un cop finalitzada la formació saben fer (tenen les competències) tot allò que es descriu en la QP. Aquesta institució, per tant, estarà contribuint a millorar el sector i a ampliar les garanties d'un treball professional correcte.

Però totes aquestes qüestions que en teoria són tan clares, quin impacte tenen en el dia a dia de l'activitat? Què suposen per a les empreses que gestionen activitats de lleure educatiu, i que han de contractar personal competent?

La resposta és encara incerta perquè subsisteixen nombroses incògnites. Algunes activitats de lleure estan regulades pel decret d'activitats de la Direcció General de Joventut de la Generalitat, en el qual s'especifica que tot equip directiu d'una activitat de lleure ha de comptar amb un mínim del 40 per cent del personal titulat amb el diploma oficial de Monitor que atorga aquest organisme públic. Tenir la QP, per tant, no serà suficient per formar part d'aquest 40% si l'alumne no té al mateix temps el diploma. S'adaptarà la normativa de la Direcció General de Joventut sobre aquesta qüestió per acollir, per exemple, les QP que s'atorguin en un institut de formació professional a estudiants que no tinguin els 18 anys que requereix l'actual normativa?

Es plantegen també dubtes en relació amb les activitats de lleure que

no compten amb cap regulació específica. En aquests casos, el correcte exercici professional acaba estant en les mans, per pura voluntarietat, de l'organització que n'és responsable. Les empreses associades a l'Acellec fan sempre bandera del rigor tècnic i de la professionalitat, de manera que elles mateixes s'erigeixen en garantia de bones pràctiques, però enlloc no es determinen estàndards ni pautes oficials. Passaran a ser les noves QP aquesta pauta fins ara inexistent? O seran només una opció de qualitat per a professionals i empreses sense que ningú no en determini l'obligatorietat?

D'altra banda, en el cas que les QP es proposin com a vàrem de professionalitat necessària, caldrà ser molt curosos amb les exigències. En el nostre sector, a causa de la pròpia naturalesa dels serveis prestats, la jornada setmanal màxima de 37,5 hores setmanals determinada per conveni, es converteix a la pràctica en jornades de, per exemple, 15, 10 o 2 hores setmanals. Serà raonable per a un professional que treballa puntualment menys de 100 hores anuals en un servei determinat l'exigència d'una formació de 310 hores per obtenir la QP?

De fet, fins al moment hi ha més preguntes que respostes. La instauració de les QP en el lleure educatiu són genèricament positives pel que suposen de reconeixement i de marc professionalitzador. Però la seva utilitat real dependrà de les mesures que s'adoptin a partir d'ara per contextualitzar-les en l'entorn laboral i professional. En funció de com s'abordi aquesta qüestió, les QP poden tenir un paper purament testimonial, poden esdevenir una eina útil, flexible i adaptada a la realitat professional, o poden arribar a ser una cotilla rígida que dificulti i posi entrebancs a l'exercici professional lliure i eficaç. És per això que cal reclamar diàleg i un grau mínim de consens amb tots els agents del sector, els àmbits i empresarials, abans d'adoptar mesures amb caràcter definitiu. ■